

1. De wijzen: Parthen op zoek naar een Joodse Koning

Deze week beluisterde ik de nieuwste aflevering van *De Ongelooflijke Podcast*. Misschien ken je die podcast van de EO. Het was een gesprek met Geurt Henk van Kooten, hoogleraar Nieuwe Testament in Cambridge. Hij vertelde een paar dingen over de wijzen uit het oosten, die ik nog niet wist. Zo vertelde hij dat de grote vijanden van de Romeinen in het oosten, dat dat de Parthen waren. Die Parthen woonden vooral in wat nu Irak is. Tussen de Parthen en de Romeinen was heel lang oorlog geweest. Maar keizer Augustus sloot een vredesverdrag met de Parthen, dat heeft stand gehouden van 20 vóór Christus tot 14 ná Christus, dus precies in de tijd dat Jezus werd geboren. In die periode konden de Parthen vrij reizen in het Romeinse Rijk, en de Romeinen konden vrij reizen in het Rijk van de Parthen. Judea was onderdeel van het Romeinse Rijk, maar was een soort bufferstaat tegen de Parthen. De Romeinse keizer had koning Herodes aangesteld om min of meer de wacht te houden tegen de Parthen. Die Parthen, die spraken Grieks, dat kwam nog door de invloed van Alexander de Grote, drie eeuwen eerder. En in dat Parthische Rijk waren magiërs, die speciaal waren aangesteld om de Parthische koningen aan te wijzen en in te huldigen. De wijzen die wij hier tegenkomen, in Mattheüs 2, zijn naar alle waarschijnlijkheid zulke koningmakers geweest, mensen die erop gespitst waren om te ontdekken waar koningen geboren werden en ingehuldigd. Mattheüs gebruikt hier het woord 'magiërs', zo staat het letterlijk in het Griekse origineel. De Parthen putten uit de Griekse mythologie en astrologie. En wat gebeurde er nu in het jaar 6 voor Christus, op 17 april? Toen stonden vijf planeten op één rij, samen met de zon en de maan. Dat is iets wat maar eens in de 3000 jaar voorkomt. Eén van die planeten was Jupiter, en Jupiter is de koningsplaneet. De wijzen wisten: volgens de oude legenden wordt er nu een koning geboren. Ze wisten ook wáár dat gebeurde, want in de Griekse astrologie staat het sterrenbeeld Ram voor Judea. En dus kwamen die Parthische koningmakers naar Jeruzalem. Je denkt misschien: '6 voor Christus? Maar Jezus is toch op het punt nul geboren?' Nee, dat is niet zo, want onze jaartelling is pas vijf eeuwen later ingevoerd en toen is er een foutje gemaakt met het terugrekenen, waardoor de geboorte van Jezus niet helemaal samenvalt met het punt nul. Als je dit op je laat inwerken, over die Parthische koningmakers, dan kun je wat meer begrijpen wat er gebeurde: waarom die wijzen die enorme reis maakten vanuit wat nu Irak is, helemaal naar Jeruzalem. Ze zijn beroepsmatig heel geïnteresseerd in de geboorte van de nieuwe koning. En omdat er vrede is tussen de Parthen en de Romeinen, kunnen ze vrij reizen. Daar maken ze ook gebruik van. Maar als je dit alles bedenkt, krijgt ook de felheid van Herodes nog meer reliëf. 'Wat willen die Parthen? Willen ze mij van de troon stoten? En willen ze daarmee ook het Romeinse Rijk ondermijnen?'

2. In dit gedeelte worden allerlei profetieën vervuld

Een heel bijzondere gebeurtenis dus, die hier wordt beschreven. En Mattheüs schetst in dit ene, korte verhaal eigenlijk het hele Evangelie. Dit is in feite al de totale boodschap die hij wil brengen in één kolom. In de meeste bijbels is het maar een halve bladzijde. Waarom is deze geschiedenis zó veelzeggend? Om dat te begrijpen moeten we beseffen dat Mattheüs schrijft aan een Joods publiek. Hij wil zijn Joodse lezers ervan overtuigen dat Jezus de beloofde Messias is. En hoe wordt Jezus hier genoemd, door de wijzen? Vers 2: 'Waar is de pasgeboren *Koning van de Joden*?' Jezus is de Koning van de Joden, de Koning van Israël! En het bijzondere is: het zijn geen Joden die dat zeggen, nee, het zijn heidenen, mensen uit andere volken! En het zijn ook heel belangrijke mensen, dat blijkt wel uit hun kostbare geschenken. Het zijn koningmakers, feitelijk mensen die de macht hebben om een koning te kiezen en in te huldigen. Als Mattheüs zijn schets geeft van deze wijzen, dan vallen opeens heel veel puzzelstukjes op hun plaats. Alleen profetieën gaan hier in vervulling! Denk

even aan die woorden uit Jesaja 60, die we hoorden aan het begin van de dienst. Het is een profetie, gericht tot Jeruzalem: 'Sta op, word verlicht, want uw licht komt en de heerlijkheid van de HERE gaat over u op. (...) En heidenvolken zullen naar uw licht gaan en koningen naar de glans van uw dageraad. (...) Een menigte kamelen zal u bedekken, de jonge kamelen van Midian en Efa. Zij allen uit Sjeba zullen komen, goud en wierook zullen zij aandragen, zij zullen de loffelijke daden van de HERE boodschappen.' En denk aan Psalm 68, waar we net uit gezongen hebben. Vers 30: 'O God, omwille van Uw tempel in Jeruzalem

zullen koningen U geschenken brengen.' En Psalm 72: 10 en 11 en 15: 'De koningen van Tarsis en de kustlanden zullen schatting brengen; de koningen van Sjeba en Seba zullen schatten aanvoeren. Ja, alle koningen zullen zich voor Hem neerbuigen, alle heidenvolken zullen Hem dienen. (...) Hij zal leven! Men zal Hem van het goud van Sjeba geven, men zal voortdurend voor Hem bidden, de hele dag zal men Hem zegenen.' Deze profetieën in Psalm 72 kregen al een eerste vervulling toen de

koningin van Sjeba naar Jeruzalem kwam om daar koning Salomo te ontmoeten, de Vredevorst (Salomo betekent: 'vol van vrede'). Maar hier, in Mattheüs 2, zien we nog een veel rijkere vervulling van al die profetieën. Mattheüs laat het zien aan zijn Joodse lezers: 'Zie je wel? De koning van Israël is de Redder van de hele wereld!' En zo zien we de wijzen eerbiedig naar binnen gaan in het huis waar Jozef en Maria met het Kindje Jezus verblijven. Een 'huis', staat hier. Het lijkt erop dat Jozef en Maria niet meer hoeven te verblijven in de grot waar Jezus werd geboren, maar hoe het precies zat met de verblijfplaats van Jozef en Maria, dat weten we niet. En vervolgens beschrijft Mattheüs wat er dan gebeurt, in vers 11: 'En toen zij in het huis kwamen, vonden zij het Kind met Maria, Zijn moeder, en zij vielen neer en aanbaden Het. Zij openden hun schatkisten en brachten Hem geschenken: goud en wierook en mirre.'

3. Uit de geschenken blijkt wie Jezus werkelijk is

Het zijn ongelooflijk dure geschenken, die deze wijzen bij zich hebben. Jozef en Maria moeten zich later ongetwijfeld wel verbaasd hebben over de voorzienigheid van God. Want kort na het bezoek van de wijzen moesten ze hals over kop vluchten, naar Egypte. Ze zullen dat goud en die kostbaarheden héél had nodig gehad hebben. Mattheüs laat dus zien, hoe buitenlandse hoogwaardigheidsbekleders helemaal naar Bethlehem komen, naar die nederige plek, om daar Jezus aan te wijzen als de Koning der Joden, nota bene door de hemel aangewezen! Door de ster, die hen eerder was verschenen in het oosten, en die hen nu, op het laatst, de weg wees naar Bethlehem, naar het huis waar het Kindje was. De ster als hemelse gids. En alsof dat nog niet genoeg is, zijn er dan ook nog die geschenken: goud, wierook en mirre. En die geschenken, die maken wel héél erg duidelijk wie Jezus is. Eigenlijk zou Mattheüs na deze geschiedenis hebben kunnen stoppen. Want het hele Evangelie staat hierin.

Het eerste geschenk, dat is het **goud**. En goud, dat wijst de hele Bijbel door op een koning. Jezus is Koning! Zoals de wijzen dat ook zeggen: 'Waar is de pasgeboren Koning van de Joden?' Maar er is meer. Goud kan niet roesten, goud is niet onderhevig aan bederf, het is als het ware zonder vervuiling, het is volmaakt. Daarom was er in de tempel, in Jeruzalem, zóveel van goud. Vooral in het Heilige der heiligen was alles met goud overtrokken. Goud als geschenk, dat duidt dus op een koning, maar eigenlijk ook al op een hemelse koning.

En dan **wierook**. Waarschijnlijk gaven de wijzen die wierook in de vorm van korreltjes. Wierook werd gebrand in de tempel. Met wierook werd God geëerd. De rook van de wierook stijgt op naar de hemel, naar God. Daarom staat wierook symbool voor de gebeden van mensen. En tot wie zijn die gebeden gericht? Tot God! Door wierook te geven, eren de wijzen Jezus als God! Hebben ze dat zelf beseft? Dat weet ik niet. Maar in de bijbelse

symboliek is het heel duidelijk: wierook is voor God! En dan is er het derde geschenk: **mirre**. Mirre is een heerlijk geurende stof. Het is in feite de hars van de mirreboom. En die mirre werd verwerkt in zalfolie. Zo zullen de wijzen het ook hebben aangeboden aan Jezus, in de vorm van zalfolie. En wat staat er nu over mirre in de Bijbel? Als je dat leest, wordt de boodschap van dit gedeelte nog grootser, nog mooier. Want mirre is één de ingrediënten van de heilige zalfolie. De olie waarmee bijvoorbeeld de hogepriester werd gezalfd. Het recept voor die heilige zalfolie kun je nalezen in Exodus 30. En de wijzen komen hier dus met zalfolie voor... de Gezalfde! En het Hebreeuwse woord voor Gezalfde is 'Messias'. Het Griekse woord voor Gezalfde is 'Christus'! Zie je wat voor een boodschap hier ligt in deze geschenken? Jezus wordt geëerd (1) als Koning, (2) als God, en (3) als de Messias! Maar de mirre heeft nog meer betekenissen. Want mirre kom je in de Bijbel vooral tegen als het gaat over de liefde. In Spreuken 7: 17 komt een vrouw aan het woord die zegt: 'Mijn slaapplaats heb ik besprenkeld met mirre, aloë en kaneel.' En in Psalm 45, een lied over de bruiloft van de koning, zegt de bruid tegen de Bruidegom, in vers 9: 'Al Uw kleding geurt van mirre, aloë en kaneel.' In Hooglied 5 klopt de Bruidegom aan bij de deur bij de bruid. En dan zegt de bruid in vers 5: 'Ik stond op om mijn Liefste open te doen, en mijn handen dropen van mirre, en mijn vingers van vloeiende mirre over de handgreep van de grendel.' In Hooglied 1 heeft de bruid het ook over mirre, maar dan niet in de vorm van zalf, maar van wat stukjes hars in een bundeltje, in een tasje. Ze zegt dan: "Mijn Liefste is als een bundeltje mirre, dat tussen mijn borsten overnacht.' Merk je dat? Dit is echt de taal van de liefde, hier ga je gewoon van blozen... Dit geschenk van de wijzen uit het oosten heeft een héél diepe betekenis. Het laat zien dat Jezus de Messias is, en tegelijk is het intiem geschenk, het is een blijk van intense liefde, een geschenk vanuit het hart. En weet je wie die liefde aan Jezus laat zien, juist door middel van mirre? Maria, de zus van Martha, als ze Jezus zalft met kostbare mirre, vlak voordat Hij gaat sterven (Johannes 11: 2 en 12: 3). En als Jezus gestorven is, dan komt er nog iemand met mirre, dat is Nicodemus, de man die 's nachts met Jezus in gesprek was geweest. Hij verzorgt het lichaam van Jezus met mirre en aloë (Johannes 19: 39). Dus als we nu alles op een rij zetten, wat is dan de betekenis van deze drie geschenken: goud, wierook en mirre? (1) Dat Jezus Koning is (het goud). (2) Dat Hij God is (de wierook). (3) Dat Hij de Messias is. (4) Dat Hij onze Bruidegom is, die al onze liefde waard is. En (5) dat Hij zal gaan sterven, voor ons... (dat is de mirre). Hebben die wijzen dat allemaal bedacht? Ik denk het niet. Maar God heeft het wél bedacht! En Hij heeft ervoor gezorgd dat de wijzen deze geschenken aan Jezus hebben gegeven. En God heeft er ook voor gezorgd dat Mattheüs het heeft opgeschreven. En Mattheüs? Ik denk stiekem dat Mattheüs de boodschap van deze drie geschenken hélemaal begreep. Want Mattheüs kende al die teksten uit het Oude Testament, hij wist als geen ander hoe Jezus de profetieën vervulde.

4. Wat geef jij aan deze Koning?

Ik ben zo onder de indruk geraakt van dit bijbelgedeelte... En ik zie ze voor me, die wijzen, op hun knieën op de grond, diep voorover gebogen voor dat Koningskind. Want zo staat het er, in vers 11: 'Zij vielen neer en aanbadten het Kind.' Deze mensen, ze hebben er zoveel voor over gehad om deze pasgeboren Koning der Joden te vinden. En nu is het zover. Ze hebben Hem gevonden. En ze willen dan ook alles geven, alles wat ze bij zich hebben. En jij en ik? Zullen wij het ook doen? Zullen we neerknielen, naast die wijzen, op onze knieën, en zullen we, net als zij, diep voorover buigen en Jezus aanbidden? En... wat zullen we dan geven? Wat geef jij? Wat is nou een cadeau dat past bij deze Koning, die ook God is, en de Messias, en onze Bruidegom, degene die voor ons gaat sterven...? Ik moet denken aan een verhaal dat ik las. Het speelt zich af in 1994. De Sovjet-Unie was ineens gestort en Rusland verkeerde in chaos. President Jeltsin stond open voor hulp van buitenaf. Het Ministerie van Onderwijs nodigde buitenlanders uit om op openbare scholen les te geven in moraal en ethiek, gebaseerd op bijbelse principes. Twee Amerikanen gingen zo lesgeven op verschillende scholen, onder

andere een school die was verbonden aan een weeshuis. Er waren ongeveer honderd weeskinderen. Eén van de Amerikanen vertelt dit: 'Het waren bijna de feestdagen van 1994, tijd voor onze weeskinderen om voor het eerst het bijbelse Kerstverhaal te horen. We vertelden hen over Maria en Jozef die in Bethlehem waren aangekomen. Omdat ze geen plaats in de herberg vonden, ging het paar naar een stal, waar het kindje Jezus werd geboren en in een kribbe werd gelegd. Gedurende het hele verhaal zaten de kinderen en het personeel van het weeshuis vol verbazing te luisteren. Sommigen zaten op de rand van hun krukken en probeerden elk woord te begrijpen. Om het verhaal af te maken, gaven we de kinderen drie kleine stukjes karton om een ruwe kribbe te maken. Elk kind kreeg ook wat stukjes papier en wat stroken stof, gesneden uit een versleten nachtiapon. Een popachtige baby was gesneden uit bruine vilt. De weeskinderen waren druk bezig met het in elkaar zetten van hun kribbe terwijl ik tussen hen in liep om te zien of ze hulp nodig hadden. Alles ging goed totdat ik bij een tafel kwam waar de kleine Misha zat - hij leek ongeveer 6 jaar oud te zijn en had zijn project af. Toen ik naar de kribbe van Misha keek, zag ik tot mijn verbazing niet één, maar twee baby's in de kribbe. Snel riep ik de vertaler om de jongen te vragen waarom er twee baby's in de kribbe lagen. De jongen begon héél nauwkeurig het verhaal over Jozef en Maria na te vertellen, totdat hij bij het gedeelte kwam waar Maria het kindje Jezus in de kribbe legde. Daarna verzoon hij zijn eigen einde van het verhaal en hij zei: "En toen Maria de baby in de kribbe legde, keek Jezus me aan en vroeg me of ik een plek had om te verblijven. Ik vertelde Hem dat ik geen mama heb en dat ik geen papa heb, dus ik heb geen plek om te verblijven. Toen zei Jezus tegen me dat ik bij Hem kon blijven. Maar ik vertelde Hem dat ik dat niet kon, omdat ik geen cadeau had om Hem te geven zoals iedereen. Maar ik wilde zo graag bij Jezus blijven, dus dacht ik na over wat ik had, of ik iets had wat ik misschien als geschenk kon gebruiken. Ik dacht dat, als ik Hem warm zou houden, dát misschien een goed cadeau zou zijn. Dus ik vroeg Jezus: "Als ik U warm houd, is dat geschenk dan goed genoeg?" En Jezus vertelde me: "Als jij Me warm houdt, zal dat het mooiste geschenk zijn dat iemand Me ooit heeft gegeven." Dus ik stapte in de kribbe, en toen keek Jezus naar me en zei Hij dat ik bij Hem kon blijven - voor altijd." Toen de kleine Misha klaar was met zijn verhaal, vulden zijn ogen zich met tranen die over zijn wangen rolden. Hij sloeg zijn hand voor zijn gezicht, zijn hoofd viel op tafel en zijn schouders trilden terwijl hij snikte en snikte. De kleine wees had iemand gevonden die hem nooit in de steek zou laten of mishandelen, iemand die bij hem zou blijven - voor altijd. Ik heb geleerd,' schrijft de Amerikaanse leerkracht dan, 'dat het niet gaat om wát je in je leven hebt, maar om wíé je in je leven hebt.' En zo is het toch? Jezus kwam op aarde - Hij, de Koning, God Zelf, de Messias! - omdat Hij jou en mij zó intens lief had dat Hij Zich opofferde voor ons. Wat kun je Hem dan geven? Misha liet het zien in dat werkje. Misha gaf... zichzelf! En in feite is dat toch het enige wat je kunt doen? Wat kun je anders geven aan je Redder, aan je Koning, aan je Bruidegom, dan jezelf? Hélemaal, van top tot teen, voor Hem alleen! Zoals Paulus het zegt, we hebben het gelezen in Romeinen 12: 1: 'Ik roep u er dan toe op, broeders, door de ontfermingen van God (vanwege Zijn ontfermingen, vanwege Zijn liefde), om uw lichamen aan God te wijden als een levend offer, heilig en voor God welbehaaglijk: dat is uw redelijke godsdienst.' Een levend offer, dat is het! Je lichaam, dat wil zeggen: jouzelf, met alles erop en eraan. Niet alleen je géést, niet alleen je ziel, maar ook je handen, om te kunnen geven. Ook je oren om te kunnen luisteren naar de nood van mensen. Ook je ogen om echt oog te hebben voor een ander. Ook je voeten om daarheen te gaan waar je nodig bent. Ook je mond, om de liefde van God te kunnen doorgeven. Laat dit Kerstfeest, Kerst 2025, uitlopen op dit offer, het offer van je hele leven, een levend offer, omdat Jezus zó goed voor ons is! Hij, de Koning, God Zelf, de Messias, de Bruidegom die al onze liefde waard is, de Gekruisigde die ook is opgestaan. En zing het dan maar mee, uit je hart, ten volle: *Ik kniel aan uwe kribbe neer, o Jezus, Gij mijn leven! Ik kom tot U en breng U, Heer, wat Gij mij hebt gegeven. O, neem mijn leven, geest en hart, en laat mijn ziel in vreugd en smart bij U geborgen wezen. Amen.*